

Ο ιππόδρομος στην Ρώμη και στο Βυζάντιο

Όπως κάθε άλλη αυτοκρατορική πόλη του τέταρτου αιώνα έτσι και η Κωνσταντινούπολη διέθετε μεγαλοπρεπή Ιππόδρομο. Η σημασία του Ιπποδρόμου ήδη από την εποχή των Διαδόχων είχε αναβαθμιστεί αντιπροσωπεύοντας την επικρατούσα τάση της εν λόγω περιόδου για μαζική έκφραση και εκτόνωση. Τα μαζικά, χαμηλής ποιότητας, θεάματα αντικατέστησαν τους ισορροπημένους πολιτικούς και παιδαγωγικούς θεσμούς των αυτόνομων Ελληνικών πόλεων κρατών. Με την καταστροφή/ εξάντληση των Ελληνικών πόλεων κρατών και στην συνέχεια με την δημιουργία των αχανών Ελληνιστικών βασιλείων τα τοπικά Βουλευτήρια έπαψαν να λειτουργούν ως πυρήνες αυτοδιάθεσης και πολιτικής ελευθερίας ενώ τα θέατρα και γενικά οι χώροι άσκησης της αρετής παραδίδονταν σταδιακά στην δημαγωγία και στην πολιτική ευτέλεια και ρηχή σκοπιμότητα. Τα στάδια και οι ιππόδρομοι βρέθηκαν στο επίκεντρο της δημόσιας ζωής η οποία πλέον στον κόσμο των Ελληνιστικών μοναρχιών είχε μεταλλαχτεί σε μαζική εκτόνωση που διψούσε για βάρβαρη δράση και θεάματα. Αργότερα η ίδια πολιτική μετάλλαξη θα παρατηρηθεί και στην δημόσια ζωή της πόλης της Ρώμης κατά το περασμά της στην αυτοκρατορική περίοδο, η ποιότητα, η αυστηρότητα και το μέτρο θα παραχωρήσουν την θέση τους στην τυχαιότητα των αστικών μαζών που εκπήγαζε από τις εκάστοτε βουλές των Αυτοκρατόρων. Ο ιππόδρομος θα αναδυθεί σε ένα από τα κεντρικότερα δημόσια αστικά κτήρια υψηλότεων προδιαγραφών και θα περιλαμβάνεται πάντοτε εντός των τειχών των πόλεων και θα αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι των Αυτοκρατορικών παλατιακών συμπλεγμάτων της Ανατολής π.χ Αντιόχεια , Θεσσαλονίκη κλπ. Ο ιππόδρομος είχε ένα δυτό ρόλο να διαδραματίσει, από την μία ήταν ο χώρος προσυλητισμού των ετερογενών πολιτιστικών μαζών της Αυτοκρατορίας και από την άλλη ήταν ένας χώρος όπου πολιτικές δυναμικές μπορούσαν να εκφραστούν και να εκτονωθούν με κάποια σχετική ασφάλεια. Στον χώρο αυτό γίνονταν κοινωνικές ζημώσεις όπου διάφοροι άνθρωποι από διάφορες μακρινές επαρχίες της Αυτοκρατορίας έρχονταν σε πρώτη επαφή με τον Ρωμαϊκό πολιτισμό γεγονός που αποτελούσε μία πρώτης τάξεως αφετηρία για την παραπέρα εκρωμαϊσμό τους. Με αυτό τον τρόπο επιτυγχάνονταν η απόκτηση έστω και ενός επιδερμικού κοινού πολιτιστικού υποβάθρου. Κοντολογίς ο ιπποδρομος λειτουργούσε ως ένας πρώτης τάξεως πολιτισμικός ελκυστής που ενσωμάτωνε ετερογενής μάζες στα πλαίσια του Ελληνορωμαϊκού υποβάθρου. Επίσης αποτελούσε έναν ενισχυτή της φυσικής παρουσίας της Αυτοκρατορικής παρουσίας και των θεσμών που αυτή αντιπροσώπευε. Ο Αυτοκράτορας μπορούσε να απευθυνθεί σε ένα μεγάλο πλήθος υπηκόων που βρίσκονταν συγκεντρωμένο εθελούσια στις κερκίδες των ιπποδρόμων. Τα πολύπλευρα θεάματα που οι εκάστοτε Αυτοκράτορες πρόσφεραν στις μάζες στην ουσία χρησίμευαν ως αντίδωρο στην υπακοή, στο σεβασμό και αφοσίωση που προηγούμενος ο όχλος τους είχε αποτείνει. Ως μέρος πολιτικής μυθολογίας και της κρατικής προπαγάνδας ο ιππόδρομος ενίσχυε το πατριωτισμό των Ρωμαίων και αποτελούσε ένα ισχυρό συνεκτικό δεσμό μεταξύ των παρευρισκομένων. Βέβαια οι συνάξεις στα μεγαλοπρεπή κτήρια αυτά δεν είχαν πάντοτε ειρηνική έκβαση καθώς στους ακροατές δίνονταν η μοναδική ευκαιρία να εκφράσουν έμπρακτα και άμεσα την δυσαρεσκεία τους σε πολιτικές επιλογές των Αυτοκρατόρων ή των αξιωματούχων τους. Ο όχλος των πόλεων μπορούσε να μετατρέψει το μέρος αυτό σε μία πάνδημη γιορτή θεοποίησης της Αυτοκρατορικής αυθεντίας αλλά από την άλλη ήταν πολύ εύκολο να προκαλέσει την κατάρρευση του κράτους και της δημόσια ασφάλειας. Από την εποχή του Αυτοκράτορα Δομιτιανού

(81-96 μ.Χ) ο ιππόδρομος (Circus Maximus, πόλη της Ρώμης) συνδέθηκε απευθείας με τα Αυτοκρατορικά παλάτια διαμέσου «μυστικού» αποκλειστικά ιδιωτικού διαδρόμου ενισχύοντας με αυτό τον τρόπο την ιερότητα και την πολιτική βαρύτητα του εν λόγω χώρου προσδίδοντας του επιπρόσθετα μία μεταφυσική θρησκευτικού τύπου που ήταν συνηφασμένη με την μεταφυσική της Αυτοκρατορικής λατρείας. Ο Ιππόδρομος βρίσκονταν στο κέντρο της πολιτικής και κοινωνικής ζωής των μεγάλων αλλά και μικρότερων πόλεων. Ήταν ο δημόσιος χώρος που εκτυλίσσονταν κάθε είδους δρώμενα, υποδοχές επισήμων, θανατικές καταδίκες, επισκέψεις ηγεμόνων, στρατιωτικοί θρίαμβοι, υποδοχή ξένων πρεσβειών, οχλαγωγικού τύπου επαναστάσεις, παραστάσεις μίμων, ηθοποιών, μονομαχίες, θρηριομαχίες, αθλητικές επαγγελματικές εκδηλώσεις, και κυρίως οι αρματοδρομίες. Αποτελούσε ένα κλειστό δημόσιο χώρο κολλοσιαίων διαστάσεων ικανό να δεχθεί μεγάλο αριθμό ανθρώπων με τέτοιο τρόπο ώστε να επικεντρώνει την προσοχή τους στο κέντρο του. Ένα μαζικός δημόσιος χώρος προσαρμοσμένος για να δεχθεί και να ψυχαγωγήσει τις αστικές μάζες πάντα υπό το ακοίμητο βλέμμα του Αυτοκράτορα και της εξουσίας του. Ο ιππόδρομος δεν ήταν παρά η θεατροποίηση της ζωής της Αυτοκρατορίας, μία δραματοποιημένη αναπαράσταση της ζωής. Σε μία πιο μεταφυσική ερμηνευτική, ο ιππόδρομος στο ρόλο αιματηρής αρένας ταυτίζεται άμεσα με το εξαγνισμό του πλήθους, της εκάστοτε πόλης και σε μεγαλύτερη έκταση με τον εξαγνισμό της ίδιας της Αυτοκρατορίας. Το ζεστό αίμα των νεκρών ζώων και ανθρώπων που χύνεται καταμεσίς του στίβου ξεδιψάει τα συσσωρευμένα πάθη, δίνει δυνατότητα ελεγχόμενης εκτόνωσης του διψασμένου για θέαμα πλήθους, δίνει μία πρόσκαιρη αλλά έντονη διέξοδο στην γενικευμένη αγωνία για τα άγνωστα μελλούμενα. Είναι μίμηση της απόλυτης φυσικής βίας χωρίς φτιασίδομα και φόρμες επίπλαστου πολιτισμού. Η διαφορά με την θρησκευτική συμβολική αιματηρή θυσία των Κλασικών χρόνων π.χ τελετικός θυσιασμός ζώου από επαγγελματίες ιερείς, είναι ότι στην περίπτωση των σταδίων-ιπποδρόμων η μοίρα του υποψηφίου θύματος δεν έχει επιλεγεί εκ των προτέρων αλλά αφήνεται στην τύχη και στους βίαιους νόμους της αρένας. Κάθε μεμονωμένος άνθρωπος ή ζώο βρισκόμενο στο κέντρο του ιπποδρόμου-αρένας αγωνίζεται για την ζωή του όπως ακριβώς πράττουν και τα υπόλοιπα υποψήφια θύματα, είναι μία αναπαράσταση ενός αγώνα επιβίωσης μέσα σε συμπίεσμένα χρονικά και χωρικά όρια. Αυτή η εναγόνια πάλη με το τυχαίο και το απροσδόκητο αναπαριστά με δραματικό τρόπο τις συνθήκες που επικρατούν στην πραγματική ζωή των απλών ανθρώπων, των στρατιωτών, των Αυτοκρατόρων και εν τέλει της Αυτοκρατορίας ολόκληρης. Είναι η απόλυτη βία που παραμερίζοντας στην άκρη την θρησκευτική τελετουργική ήπια βία των Αρχαϊκών και Κλασικών χρόνων, ξεσπά εκρηκτικά ως ιερή βία των σταδίων.

Η πρωτεύουσα της Αυτοκρατορίας όπως ήταν αναμενόμενο έπρεπε να διαθέτει έναν ιππόδρομο άξιο του ονόματος της πόλης μέσα στον οποίο θα λάμβαναν άνετες και πολυπληθείς πάνδημες συναθροίσεις των κατοίκων της Κωνσταντινούπολης (γυναικών και ανδρών) με σκοπό την ψυχαγωγία και την πολιτική εκτόνωση/έκφραση. Το κτήσμα αντιπροσώπευε τουλάχιστον μέχρι την άλωση της Πόλης το 1204 ίσως την πιο ανόθευτη επιζούσα παγανιστική αξία του ένδοξου Ελληνορωμαϊκού παγανιστικού παρελθόντος. Λόγω του μεγάλου ειδικού βάρους που απολάμβανε και λόγου της δημοφιλίας που έχαιρε διαχρονικά παρέμεινε για πάνω από χίλια χρόνια ζωντανό παράδειγμα της κληρονομιάς της παγανιστικής Ρώμης και όλα αυτά παραδόξως καταμεσής της πιο Χριστιανικής πόλεως του κόσμου, λίγα εκατοντάδες μέτρα μακριά από τον Ναό της Σοφίας του Θεού. Ο ιστορικός της Φραγκικής άλωσης Νικήτας Χανιώτης στο έργο του «Χρονική Διήγηση» θα περιγράψει τα εκατοντάδες έργα παγανιστικής τέχνης που βρίσκονταν στο «Ιππικόν»

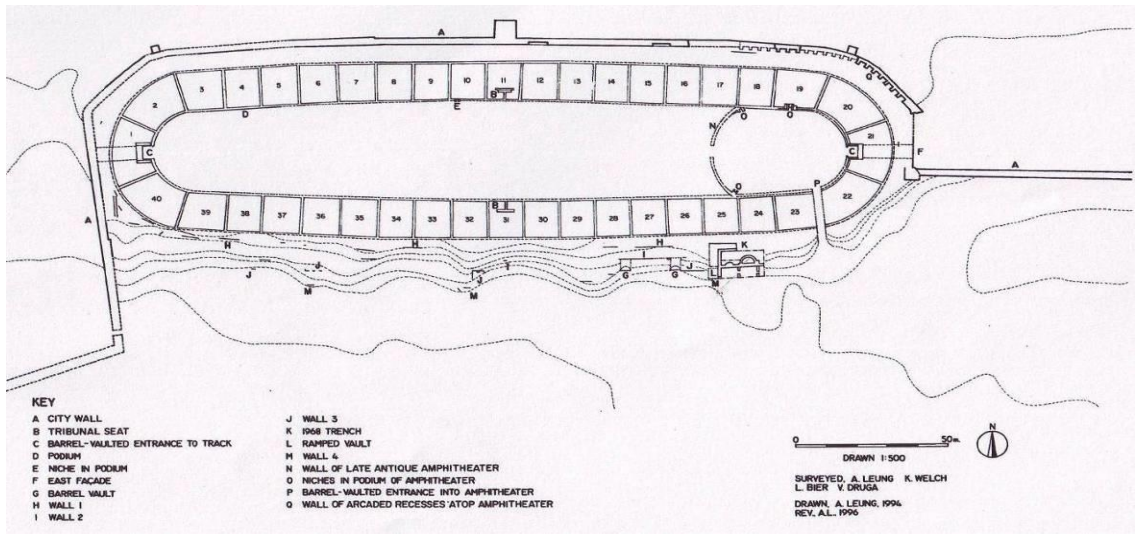
και λεηλατήθηκαν από την ληστρική μανία των Φράγκων. Αυτή η ειδική πολυαιώνια συμβίωση Χριστιανισμού και παγανισμού μαρτυρά την δύναμη που συνέχιζε να ασκεί ο ειδωλολατρικός κόσμος στην φαντασία των Βυζαντινών ακόμα και αν επρόκειτο για έμεση επίδραση μουσικακού χαρακτήρα.

Ο πρώτος ιππόδρομος της Κωνσταντινούπολης χτίστηκε από τον Σεπτίμιο Σέβηρο (145- 211μ.Χ) στα πλαίσια του προγράμματος ανασυγκρότησης και επέκτασης της πόλης το έτος 203 μ.Χ. Ο αρχικός αυτός ιππόδρομος είχε κατασκευαστεί στα πρότυπα του Circus Maximus της Ρώμης. Στην συνέχεια οι μελλοντικοί αυτοκράτορες επιδόθηκαν σε διάφορα έργα ανασύλωσης, προσθήκης και συντήρησης. Οι πρώτες κερκίδες (βάθρα , βαθμίδες, σκαλιά , ανάβαθρα κλπ) φαίνεται να ήταν κατασκευασμένες από ξύλο μιας και οι γραπτές πηγές αναφέρουν καταστροφές που υπέστησαν από πυρκαϊές. Το 407 ο Αρκάδιος έδωσε διαταγή επιδιορθώσεως των κερκίδων πιθανότατα λόγω της φωτιάς του 406 (Chron. Pasc., 569, 570) , ο Αναστάσιος Α ο Δίκωρος (430-518) θα επισκευάσει τον ιππόδρομο από τις δολιοφθορές του 491, 498 και 507 κατά τις οποίες τα σκαλιά της βόρειας πλευράς τυλίχθηκαν στις φλόγες παρασέρνοντας και τους θόλους υποστήριξης (Marcellin. Comes, Ann., 491, 507). Σύμφωνα με Μαλαλά το 532 κατά την εξέγερση του Νίκα οι επαναστάτες έβαλαν φωτιά στις κερκίδες (Malalas, 474) τις οποίες και αντικατέστησε μερικώς με μαρμάρινες ο Ιουστινιανός Ι ειδικότερα στο χώρο των Καθισμάτων, στο μέσο της Ανατολικής πλευράς όπου βρίσκονταν τα ανακτορικά θεωρεία. Από την περίοδο αυτή και ύστερα δεν καταγράφονται άλλες φωτιές στον ιππόδρομο. Τον 10^ο αιώνα οι κερκίδες ήταν ήδη κατασκευασμένες από μάρμαρο (Leo Gramm., 385) ενώ τον 15^ο αιώνα η μαρμάρινη επένδυση ακόμη υπήρχε (Buondelmonti, op. cit.: 'sedilia gradatim in longitudine ipsius erant marmorea'). Η Οθωμανικές αρχές καθώς ήταν πολιτιστικά αδιάφορες και πολιτιστικά απομακρυσμένες από τον παμπάλαιο παγανιστικό θεσμό του Ιπποδρόμου επέτρεψε την χρησιμοποίηση των δομικών του υλικών ως οικοδομικά υλικά για άλλες κατασκευές π.χ ο Ibrahim-Pasha λέγεται ότι χρησιμοποίησε τα μάρμαρα για να χτίσει το παλάτι του. Σημαντικό είναι το γεγονός πως δεν υπάρχουν αναφορές που να μαρτυρούν εκτεταμένη κατάρρευση του Ιπποδρόμου πράγμα που υπονοεί την άριστη κατασκευαστική του υποδομή. Επίσης άγνωστός είναι ο ακριβής αριθμός των θέσεων, η μαρτυρία του σταυροφόρου Robert of Clari ο οποίος συμμετείχε στην πολιορκία της πόλης το 1204 κάνει λόγο για 30 με 40 σειρές θέσεων (J. Ebersolt, Constantinople byzantine et les voyageurs du Levant (Paris, 1919), 39.). Ο Ιππόδρομος παρέμενε χωρίς σκεπή καθόλην την λειτουργία του, οι θεατές ήταν εκθετημένοι στις δυσμενείς καιρικές συνθήκες ενώ πολλές φορές οι υπεύθυνοι προέβαιναν σε ακυρώσεις αγώνων όταν ο καιρός ήταν εξαιρετικά ακατάλληλος. Πολύ χαρακτηριστικά ο Ιωάννης ο Χρυσόστομος αναρωτιέται πως ήταν δυνατόν οι πιστοί να εγκαταλείπουν τα κτήρια της Εκκλησίας για να παραστούν στα κρύα ή στα καυτά από τον ήλιο καθίσματα του Ιπποδρόμου "St Jean Chrysostome (ed. Gaume), IV, 51; cf. IV, 846, IX, 393'). Η αναφορά αυτή μαρτυρά την αστήρευτη γοητεία που ασκούσαν τα δρώμενα του ιπποδρόμου (θηριομαχίες, γελοιοποιί, ακροβάτες, παρελάσεις, κυνήγια, αρματοδρομίες) σε αντίθεση με τα στατικά Εκκλησιαστικά δρώμενα της Θείας Λειτουργίας, στο διψασμένο για δράση και φθνή εντυπωσιασμό κοινό της Ανατολικής Αυτοκρατορίας. Παρόλο την πολεμική των Πατέρων ο ιππόδρομος αποτελούσε ένα από τα κεντρικότερα σημεία αναφοράς της πολιτικής ζωής για αιώνες θυμίζοντας το πολυσχιδές και συνάμα συνεκτικό χαρακτήρα της Ορθόδοξης παράδοσης. Το Νοτιοανατολικό μέρος του Ιπποδρόμου ονομάζονταν Σφενδόνη (ή Κύφη ή Σφένδων ή «τα κοίλα») και ήταν το μέρος όπου τα άρματα έστριβαν για να μπουν ξανά στην μεγάλη ευθεία, η ορατότητα από το σημείο αυτό

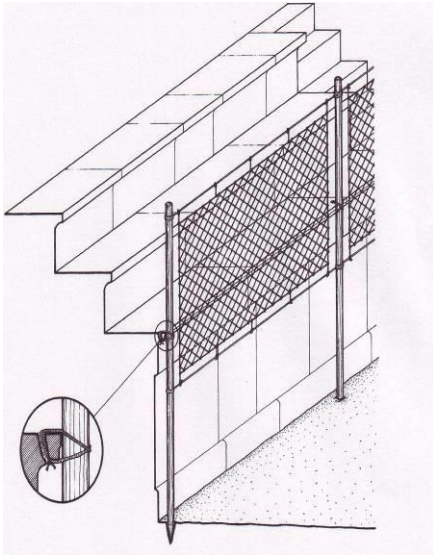
ήταν αρκετά περιορισμένη. Οι κερκίδες της Σφενδόνης συγκέντρωναν τα χαμηλά λαϊκά στρώματα μια και ήταν οι πιο φθηνές να αποκτηθούν, ο θεατής μπορούσε να απολαύσει τυχόν αναποδογυρίσματα των αρμάτων τα οποία πρόσφεραν μακάβρια θεάματα. Παραδοσιακά το μέρος της Σφενδόνης ήταν αφιερωμένο στις χθόνιες θεότητες του Πλούτου και του Ίππιου Ποσειδώνα, αντίθετα η αφετηρία ήταν αφιερωμένη στην θεά Δήμητρα και στην Κόρη. Στο έργο *De Cerimoniis* ο Κωνσταντίνος VII ο Πορφυρογέννητος (905 – 959) χαρακτηρίζει την Σφενδόνη ως «Ιππόδρομο του Άγιου Σέργιου» λόγω της εγγύτητας της με την παραπλήσια εκκλησία των Αγίων Σέργιου και Βάκχου (*De cer.*, I, 69, 337.). Στο σημείο του Ιπποδρόμου αυτού γίνονταν κατά κανόνα εκτελέσεις ανθρώπων, ο Βαλέντας (364-378) θα κάψει ζωντανό τον praepositus Ροδανό (62 Chron. Pasc., 558; Glykas, 473.), ο Λέων Α (467-474) θα θανατώσει τον praefectus Vigilum Menas 6α (Chron. Pasc., 594.), ο Φωκάς (602-610) θα κρεμάσει τα ακρωτηριασμένα μέλη των Πράσινων (Theoph., 458)...ο Θεόφιλος (829-842) θα διατάξει την καύση του praepositus Νικηφόρου (Preger, op. kt., 11,334). κα. Η ορατότητα από την κορυφή της σφενδόνης ήταν εξαιρετική μιας και κάποιος μπορούσε να δει πάνω από τα τείχη προς την πλευρά της Προποντίδας. Εκεί ανέβηκαν ομάδα Ελλήνων κατά την πολιορκία της Πόλης το 1453 για να αντικρίσει τον στόλο που έρχονταν για βοήθεια (G. Schlumberger, *Le siqhe de Constantinople*, 129). Το μεγάλο διάζωμα που χώριζε το εσωτερικό σε δύο μακρόστενους σχεδόν παράλληλους διαδρόμους ονομάζονταν σπίνα και συμβόλιζε τον άξονα της γής, στον άξονα αυτόν τοποθετούνταν κολλοσικά έργα/τρόπαια από όλη την έκταση της Αυτοκρατορίας.

Όπως ειπώθηκε και προηγουμένως η χρήση του ιπποδρόμου έπαψε μετά την πολιορκία του 1204 κατά την οποία οι Φράγκοι λεηλάτησαν μεταξύ άλλων και το σύμπλεγμα των τεσσάρων αλόγων το οποίο βρίσκονταν στην βόρεια κυρία είσοδο του κτίσματος πάνω από την αψίδα θριάμβου μεταφέροντας το τελικά στην Βενετία (Εκκλησία Αγίου Μάρκου).

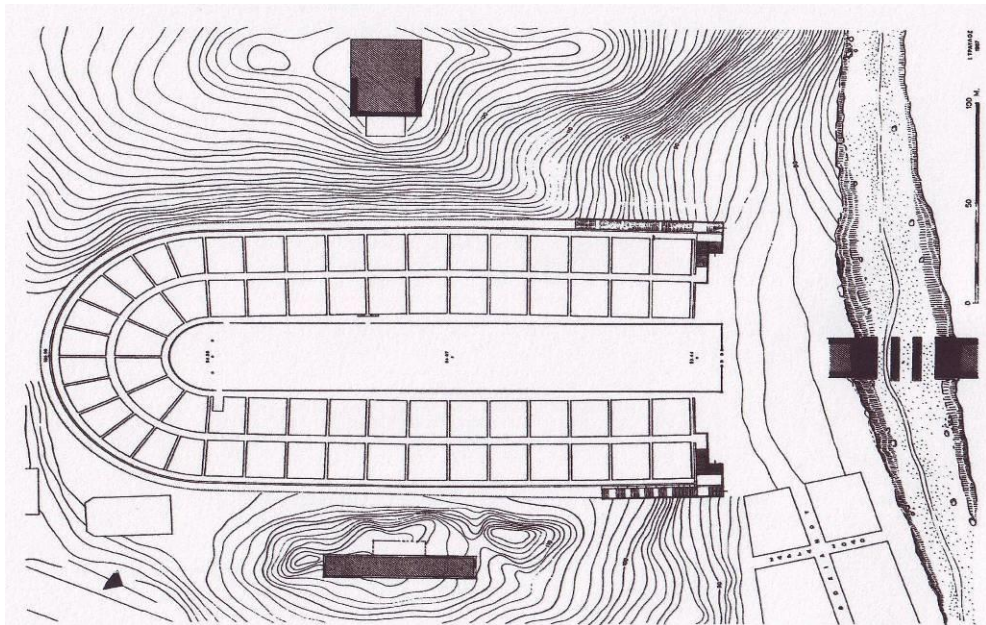
Σήμερα κανείς μπορεί να δει ακόμη τους οβελίσκους του Θεοδόσιου και του Κωνσταντίνου του Πορφυρογέννητου που βρίσκονταν στην μέση της μεγάλης πλευράς της αρένας (σπίνας). Ο πρώτος οβελίσκος μεταφέρθηκε το 390 μ.Χ από την Αίγυπτο στην Κωνσταντινούπολη και αρχικά προέρχεται από τον Ναό του Καρνάκ στο Λούξορ και χρονολογείται από την εποχή ηγεμονίας του Τούθμωση Γ (1490-1436 π.Χ) ενώ το ύψος του αγγίζει τα οίκοσι περίπου μέτρα. Η βάση του είναι ανάγλυφη και παριστάνει τον αυτοκράτορα με την οικογένεια του να βρίσκονται στα «Καθίσματα», τα αυτοκρατορικά θεωρεία. Σήμερα έχουν απομείνει μόνο τα 2/3 του αρχικού του ύψους. Ο δεύτερος οβελίσκος κατασκευάστηκε τον 10^ο αιώνα από τον Κωνσταντίνο VII (905 –959) και σε αντίθεση με τον μονόλιθο του Θεοδόσιου αποτελείται από κτιστές ορθογώνιες πέτρες οι οποίες ήταν επενδεδυμένες με χάλκινες πλάκες πριν οι σταυροφόροι τις απομακρύνουν. Επίσης ορατά είναι τα απομεινάρια του τρίποδα των Δελφών, αφιέρωμα των Ελλήνων στον Ναό του Απόλλωνα στους Δελφούς μετά την νίκη τους εναντίον των Περσών τον 5^ο αιώνα π.Χ.

(α)

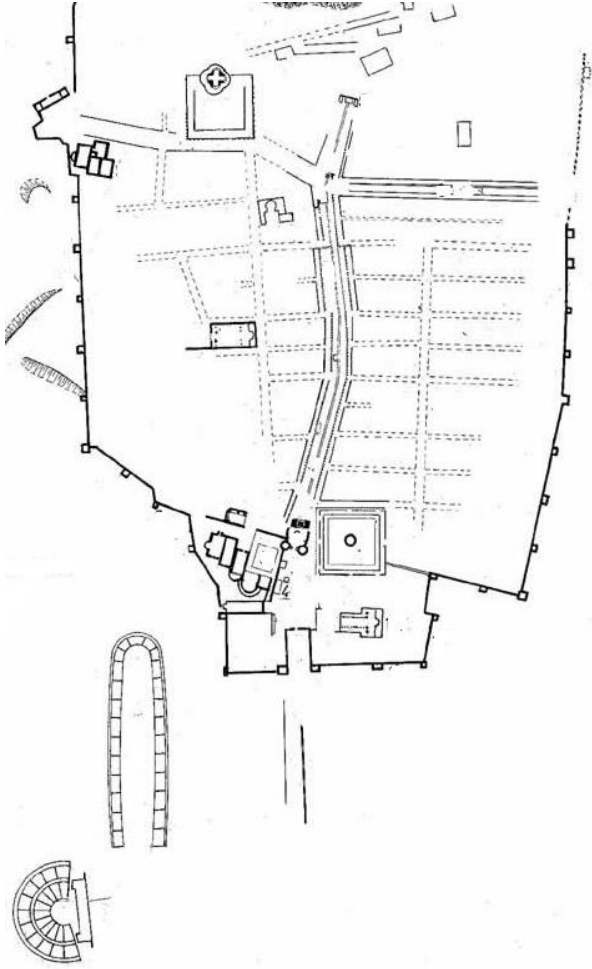
(β)

(γ)

(ε)

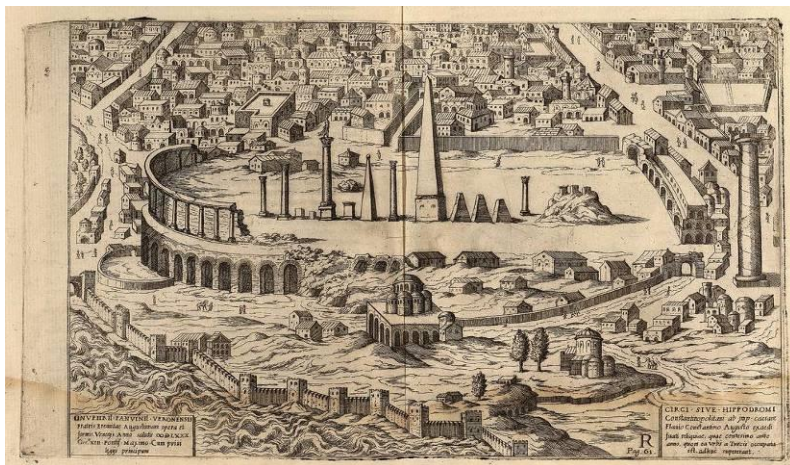
(δ)

(ζ)

(η)

(θ)

Εικόνες:α) Τοπογραφικό σκαρίφημα του σταδίου/ ιπποδρόμου της Αφροδισιάδος. Το στάδιο περιβάλλεται από τα τείχη της Ελληνιστικής πόλης γεγονός που δηλώνει την αυξημένη σημασία του θεσμού για την λειτουργία της πόλεως. Σε αντίθεση με τα Ρωμαϊκά στάδια η εν λόγω κατασκευή ακολουθώντας τις παραδοσιακές Ελληνικές αρχιτεκτονικές συμβάσεις είναι εν μέρει ενταγμένη στο φυσικό περιβάλλον και όχι στο αστικό όπως ο ιππόδρομος της Κωνσταντινούπολης, μιάς και οι κερκίδες στηρίζονται με φυσικό τρόπο σε φυσικές πλαγιές και γενικά η όλη κατασκευή βρίσκεται έξω από το αστικό πολυάσχολο κέντρο. Τα αρχαιολογικά ευρήματα αποκαλύπτουν πως η δυτική σφενδόνη μετατράπηκε κατάλληλα έτσι ώστε να χρησιμοποιηθεί ως αμφιθέατρο. Το στάδιο έχει μήκος 262 μέτρα και πλάτος 59 μέτρα, ανοικοδομήθηκε τον 1^ο π.Χ αιώνα. Η χωρητικότητα αγγίζει τις 30.000 διαθέσιμες θέσεις. Το στάδιο πρωτοτυπεί σε δύο σημεία, στην κοιλότητα των δύο μεγάλων πλευρών για λόγους ορατότητας και ότι και στα δύο άκρα διαθέτει «σφενδόνη». β) Η επιπλέον προστασία των κερκίδων και των θεατών κατά την διεξαγωγή θηριομαχιών, κυνηγιών κλπ. κρίνονταν αναγκαία, πολύ εύκολα κάποιο εξαγριωμένο ζώο στην εναγώνια προσπάθεια να δραπετεύσει μπορούσε προκαλούσε τον θάνατο ή τραυματισμό των θεατών. Η μετατροπή των σταδίων σε αιματοβαμένες αρένες είναι δηλωτικό της ηθικής παρακμής των Ελλήνων και της αλλοτροίωσης των θεαμάτων την περίοδο της Ρωμαιοκρατίας. Η σύνδεση τέτοιων κατασκευών με το κλασικό αθλητικό ιδεώδες είχε περάσει ανεπιστρεπτί. Παρόμοια παραπετάσματα θα πρέπει να τοποθετούνταν και στο στάδιο της Κωνσταντινούπολης κατά την διεξαγωγή αντίστοιχων αιματηρών δρώμενων.γ) Στάδιο του Ηρώδη του Αττικού, ανακαινισμένο από τον Αθηναίο μεγιστάνα πιθανότατα μεταξύ 140-143/144 μ.Χ (σύμφωνα με Φιλόστρατο) στα πλαίσια του Ρωμαϊκού ρομαντισμού και θαυμασμού για την κλασική Ελλάδα. Η χωρητικότητα του υπολογίζεται περίπου στις 50.000 διαθέσιμες θέσεις. Σύμφωνα με τα Ελληνικά αρχιτεκτονικά πρότυπα το αρχικό στάδιο είχε χτιστεί στο φυσικό κοίλωμα μεταξύ δύο γειτονικών λόφων οι πλαγιές των οποίων εξασφάλιζαν την θεμελίωση των κερκίδων του σταδίου. Το στάδιο της Κωνσταντινούπολης (όμοια για Circus Maximus στην Ρώμη) ακολουθεί το ίδιο γενικό αναλογικό σχήμα διαθέτοντας μία σφενδόνη, οι διαφοροποιήσεις εντοπίζονται στην τεχνητή θεμελίωση των κερκίδων με ασίδες και στο κλείσιμο της εισόδου με μία μεγαλόπρεπη ασίδα θριάμβου. δ) Τοπογραφικό σκαρίφημα της πόλεως της Πέργης. Εδώ τόσο το Θέατρο της πόλης όσο και το Στάδιο βρίσκονται εξωτερικά των τειχών. Το Ελληνιστικό

στάδιο διαστάσεων 234 μ. μήκος και 34 μ. πλάτος μπορούσε να φιλοξενήσει περίπου 12.000 θεατές. Η πόλη διαθέτει όλα τα τυπικά πολεοδομικά χαρακτηριστικά μιάς Ελληνιστικής πόλεως τα οποία διατηρήθηκαν και κατά την Ρωμαιοκρατία ε) Σημερινή άποψη της σφενδόνης του σταδίου της Πέργης .ζ) Σημερινή κατάσταση της Σφενδόνης, του μοναδικού μέρους του Ιπποδρόμου της Κωνσταντινούπολης που διασώζεται. Πάνω στο πλάτωμα της Σφενδόνης διακρίνεται το διώροφο κτήριο της σχολής Καλών Τεχνών τον 19^ο αιώνα. Η σφενδόνη στηρίζονταν από μία σειρά είκοσι πέντε επιβλητικών τοξοτών καμαρών τις οποίες για πρώτη φορά στα νεώτερα χρόνια ανασκάπτηκαν από την Βρετανική αρχαιολογική αποστολή του 1927 υπό την εποπτεία του Stanley Casson. Κάποιος σήμερα μπορεί να παρατηρήσει τα τούβλινα διαγράμματα των τόξων των αρχικών ασφιδων, σε γενικές αρχές το μνημείο είναι παραμελημένο και αφημένο στην διαλυτική επίδραση του χρόνου και των καιρικών συνθηκών. η) Το περίφημο χάλκινο τέθριππο που βρίσκονταν στην κορυφή της ασφιδας θριάμβου στο στάδιο της Κωνσταντινούπολης. Η χρονολογησή της χυτευσής του του αποτελεί μέχρι σήμερα ένα μυστήριο. Οι Βενετοί το συμπεριέλαβαν μεταξύ των άλλων λαφύρων και έργων τέχνης και το μετέφεραν στην Βενετία τοποθετώντας το τελικά στο υπέρθυρο της κεντρικής πύλης της Βασιλικής του Αγίου Μάρκου.Σήμερα τα άλογα βρίσκονται προφυλαγμένα στο Μουσείο των Θησαυρών του Αγίου Μάρκου ενώ στο υπέρθυρο έχουν τοποθετηθεί αντίγραφα τους. Το στάδιο της Κωνσταντινούπολης ήταν γεμάτο από παγανιστικά έργα τέχνης. θ) Η πιο λεπτομερής αναπαράσταση του ιπποδρόμου της Κωνσταντινούπολης όπως ενδέχεται να ήταν λίγο πριν την άλωση της Πόλης από τους Οθωμανούς το 1453 (γκραβούρα από τον Ονούφριο Πανβίνιο ο οποίος ενδέχεται να έχει αντιγράψει το σχέδιο από παλαιότερη αποτύπωση). Διακρίνονται τα κολλοσικά έργα τέχνης κατά μήκος του άξονα της σπίνας η οποία χώριζε το «πέλαμ» σε δύο επιμήκη τμήματα. Ο επιμήκης άξονας της σπίνας σε σχέση με τις πλευρές των καθισμάτων ήταν λοξός, αυτή η διαμόρφωση απέβλεπε να ομολοποιήσει την τροχία εισόδου των αρμάτων στο πέλαμ, μετά την εκκίνησή τους στην Βόρεια πλευρά του Ιπποδρόμου. Τα άκρα της σπίνας ονομάζονταν «καμπτοί», και απατελούσαν τα γεωγραφικά όρια της στροφής των αρμάτων. Ο Βρετανός αρχαιολόγος Stanley Casson βάσει των ευρημάτων της αρχικής ανασκαφής εκτίμησε το μήκος του ιπποδρόμου σε 480 μέτρα και το πλάτος 117,5 μέτρα. Τα βάθρα (κερκίδες) είχαν κλίση 26 μοιρών και πλάτος περίπου 22 μέτρα.